
Tendenser i kommunernes arbejde med de bevaringsværdige bygninger

En spørgeskemaundersøgelse blandt medlemmerne af "Det Kommunale Netværk"

**Tendenser i kommunernes arbejde
med de bevaringsværdige bygninger**

En spørgeskemaundersøgelse blandt medlemmerne
af "Det Kommunale Netværk"

Udgivet af Realдания, 2020

Tekst og redaktion: Arne Høj, arkitekt MAA

Elektronisk survey og statistik:

Kennet Thue Nielsen [Methods.dk]

Omslag og grafisk tilrettelæggelse: Frankes

Forord

Denne undersøgelse er en af en række undersøgelser, Realdania har gennemført for at kvalificere grundlaget for arbejdet med et nyt initiativ, der skal fremme den levende bygningskultur.

En del af dette arbejde har været at beskrive og kortlægge bygningskulturens rammevilkår, hvilket har tydeliggjort, at der er meget få samlede data omkring kommunernes arbejde med udpegning og vurdering af de bevaringsværdige bygninger. Derfor har vi gennemført en enkel spørgeskemaundersøgelse, der skal give et kvalificeret fingerpeg om dette.

Vi har spurgt medlemmerne af "Det Kommunale Netværk", der primært består af faglige medarbejdere med et fælles engagement og interesse for bygningskultur, fra 73 kommunale forvaltninger. Netværket blev dannet i forbindelse med Bygningskultur2015, som blev gennemført i samarbejde mellem Kulturstyrelsen og Realdania, og som bl.a. havde fokus på kommunerne og kulturarven. Netværket er åbent for alle kommuner.

Vi har stillet spørgsmål indenfor fire hovedkategorier:

1. Antallet bevaringsværdige bygninger
2. Kommunernes arbejde med de bevaringsværdige bygninger
3. Kommunernes arbejde med tilskud til de bevaringsværdige bygninger
4. Formidling af de bevaringsværdige bygninger, brug af databasen "Fredede og Bevaringsværdige Bygninger og andre database:

Spørgeskemaet er dels udfyldt ved afkrydsning og numeriske indtastninger, og desuden har der været mulighed for at besvare og kommentere i fritekstfelter.

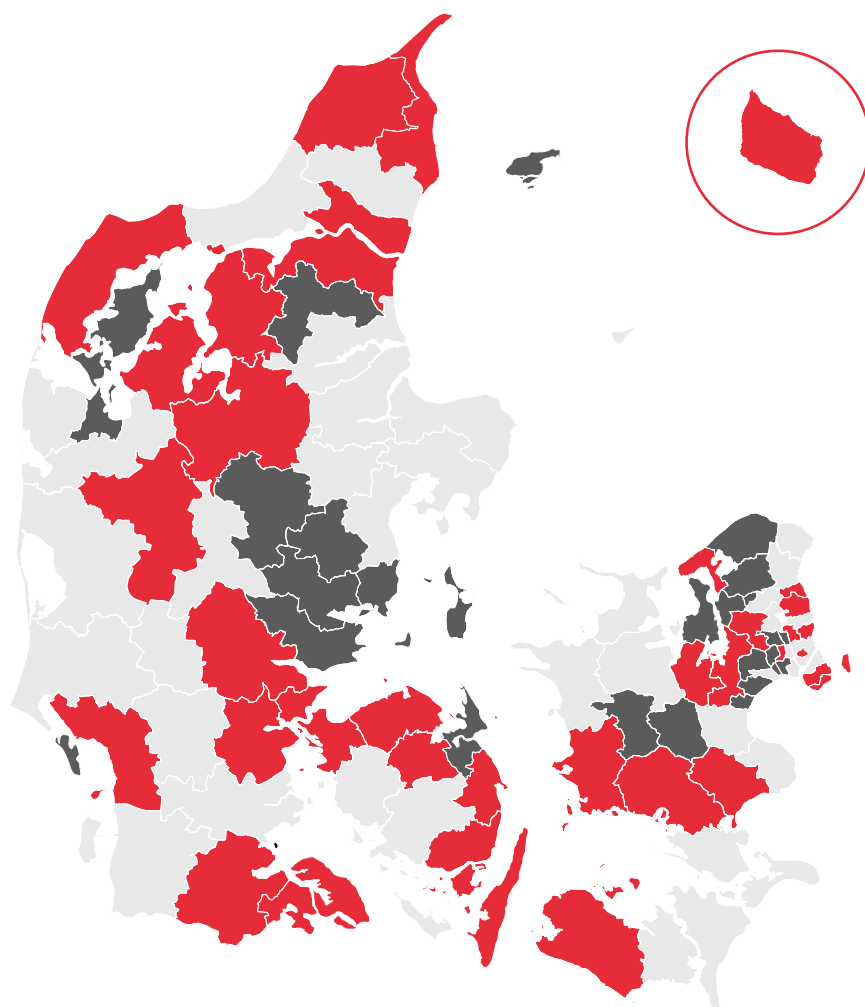
Som en del af undersøgelsen har vi også bedt "Det Kommunale netværk" om at reflektere over følgende spørgsmål:

- Hvad er de største udfordringer for arbejdet med de bevaringsværdige bygninger set fra et kommunalt perspektiv?
- Hvad ser du som det største potentiale for kommunen ved at arbejde med de bevaringsværdige bygninger?
- Hvilke interne initiativer i kommunen vil kunne medvirke til at løse disse udfordringer?
- Hvilke eksterne initiativer vil kunne medvirke til at løse disse udfordringer?
- Har I gjort jer særlige erfaringer fra arbejdet med de bevaringsværdige bygninger, der kan være interessante for andre kommuner?

Besvarelser, kommentarer og refleksioner er sammen med de øvrige undersøgelser indgået i Realdanias arbejde med initiativer, der skal fremme en levende bygningskultur.

Fakta om undersøgelsen:

- Målgruppe: 73 personer fra 'Det kommunale netværk'
- Survey udsendt den 26. september 2018
- Undersøgelsens svarprocent er på 51%
- Spørgeskema udarbejdet af arkitekt Arne Høi og Realdania
- Survey og analyser udarbejdet af Kenneth Thue Nielsen [methods.dk]
- Respondenterne repræsenterer kommuner med en fin spredning både hvad angår størrelse og geografisk beliggenhed. Undersøgelsen har en høj kompleksitet og det tager langt tid at tilvejebringe de efterspurgte oplysninger. På den baggrund vurderes undersøgelsens svarprocent som værende tilfredsstillende. Undersøgelsen vurderes til at have en høj grad af reliabilitet og resultaterne forventes ikke at have været væsenforskellige hvis alle kommuner i undersøgelsen havde besvaret spørgeskemaet.



- Er spurgt og har besvaret
- Er spurgt, men har ikke besvaret
- Er ikke repræsenteret i det kommunale netværk, og ikke spurgt

Hvor mange bevaringsværdige bygninger findes i danmark?

Baggrund

Udpegningen af bevaringsværdige bygninger var en del af arbejdet med udarbejdelse af de kommuneatlaser, som blev udgivet mellem 1990 og 2006 på initiativ og med støtte fra plan- og fredningsmyndighederne [Naturstyrelsen, senere Kulturarvsstyrelsen].

Der blev udgivet 90 kommuneatlaser, som tilsammen dækker 75 af de 271 kommuner, der fandtes før kommunalreformen i 2007. De sidste atlas blev udarbejdet som hhv. Kulturmiljøatlas og Kulturarvsatlas. Kommuneatlaserne blev udarbejdet efter SAVE metoden [Survey of Architectural Values in the Environment].

Et Kommuneatlas blev udarbejdet i en længerevarende og nøje planlagt proces, der bl.a. omfattede forundersøgelse, lokal følgegruppe og politisk forankring. En proces, der skete ud fra faste vurderingsparametre og formater for formidling. Processen omfattede registrering og vurdering af både landskab, helheder og enkeltbygninger. Som udgangspunkt blev alle bygninger, der var opført før 1940, registreret i hver enkelt af de kommuner, hvor man udarbejdede kommuneatlaser. Hver enkelt bygnings bevaringsværdi vurderes efter dens arkitektoniske værdi, dens kulturhistoriske værdi, dens miljømæssige værdi samt bygningens tilstand og originalitet. Bygningen tildeles en bevaringsværdi på en skala fra 1 til 9, hvor 1 er det højeste.

Et Kommuneatlas er ikke i sig selv et juridisk planlægningsdokument, men det er et grundigt redskab, der kan danne grundlag for kommunal planlægning. De bygninger, som vurderes som bevaringsværdige i et kommuneatlas, er således først udpeget som bevaringsværdige, når de optages i kommune- eller lokalplan.

SAVE metoden er beskrevet i Naturstyrelsens SAVE vejledningen fra 1997 og i Kulturstyrelsens reviderede SAVE vejledning fra 2011.

Konsekvenserne ved udpegningen af en bygning som bevaringsværdig er, at kommunalbestyrelsen skal give

tilladelse ved ansøgning om nedrivning og, at tilladelsen skal i høring.

Det er kommunerne, som har ansvaret for udpegning og vurdering af de bevaringsværdige bygninger, og Kommunerne har metodefrihed til, hvordan de vælger at udpege de bevaringsværdige bygninger. En bygning kan også udpeges som bevaringsværdig igennem f.eks. en kommune- eller lokalplan, i en ældre byplanvedtægt, i en tinglyst bevaringsdeklaration eller af Slots- og Kulturstyrelsen.

Kulturarvsstyrelsen ophørte med at initiere arbejdet og give tilskud til udarbejdelse af kommune- kulturmiljø- og kulturarvsatlas i 2006. Herefter har der ikke været nogen national strategi eller økonomisk tilskud til kommunernes arbejde med udpegning af de bevaringsværdige bygninger.

Når man taler om de bevaringsværdige bygninger i Danmark, henviser man til et officielt skøn på mellem 300.000 og 400.000 bygninger, der er baseret på de bygninger, der blev vurderet og udpeget i forbindelse med udarbejdelsen af kommuneatlaser.

Faktuelt ved man, at der er vurderet ca. 355.000 bygninger, og ca. 120.000 bygninger er registrerede som bevaringsværdige i Slots- og Kulturstyrelsens i database over fredede og bevaringsværdige bygninger [FBB]. Vi ved også, at de ca. 120.000 bygninger, der er registrerede som bevaringsværdige i FBB, ikke er et dækkende tal, idet de bevaringsværdige bygninger også kan udpeges igennem f.eks. lokalplan, kommune- eller lokalplan, i en ældre byplanvedtægt, i en tinglyst bevaringsdeklaration, eller de kan udpeges af Slots- og Kulturstyrelsen. Og disse bygninger fremgår ikke nødvendigvis i Slots og Kulturstyrelsens database. Endelig ved vi ikke, om de bygninger som er registrerede som bevaringsværdige også er udpegede i en kommune- eller lokalplan og derved er bevaringsværdige i juridisk forstand.

Vi ved altså ikke, hvor mange bevaringsværdige bygninger der er i Danmark

Dette skyldes, at det er de enkelte kommuner, som har ansvaret for udpegning og forvaltning af de bevaringsværdige bygninger. Derfor har man heller ikke noget centralt overblik over, i hvilket omfang kommunerne arbejder aktivt med udpegning og opdatering, om de indberetter det i FBB, eller om de bruger andre platforme, eller om kommunerne giver tilskud til arbejdet med de bevaringsværdige bygninger.

For at få en indikation af antallet af bygninger, stiller denne undersøgelse spørgsmålene:

- Hvor mange bygninger er der i kommunen?
- Hvor mange af kommunens bygninger er bevaringsvurderede?
- Hvor mange bevaringsværdige bygninger er der i kommunen?

Besvarelserne peger på

Af fritekstsvarene og kommentarerne kan man se, at det har været vanskeligt for en stor del af kommunerne at bevare både spørgsmålene om antallet af bygninger og antallet af bygninger, der er hhv. vurderede og udpegede som bevaringsværdige. Nogle respondenter angiver præcise og opdaterede tal, mens andre kommuner skriver, at tallene ikke er tilgængelige eller, at det kræver en særlig indsats at indsamle oplysningerne. Flere af respondenterne har valgt ikke at svare på dette spørgsmål.

Derfor giver undersøgelsen ikke et kvalificeret grundlag for at komme med et nyt og opdateret skøn af antallet af bevaringsværdige bygninger.

Men man kan helt sikkert konkludere, at kommunerne håndterer data omkring de bevaringsværdige bygninger forskelligt.

Kommunernes arbejde med udpegning af de bevaringsværdige bygninger

Baggrund

Arbejdet med kommune- kulturmiljø- og kulturarvsatlas ophørte i 2007. Herefter har der ikke været nogen national strategi eller økonomisk tilskud til kommunernes arbejde med at vurdere og udpege de bevaringsværdige bygninger.

Igenom de publicerede Atlas kender vi resultatet og omfanget, af de godt 90 kommuner, der er blevet kortlagt, ligesom vi kender de bygninger, der blev udpeget som bevaringsværdige i forbindelse med udarbejdelsen af kommuneatlas. Men der findes ikke noget samlet overblik over, hvordan arbejdet med udpegning af bevaringsværdige bygninger har udviklet sig efterfølgende.

I forbindelse med "Bygningskultur 2015", der blev gennemført i samarbejde mellem Realdania og Kulturstyrelsen i 2010-2015, var der et øget fokus på udpegning af bevaringsværdige bygninger og helheder. Slots- og Kulturstyrelsen udgav i forbindelse med "Bygningskultur 2015" en revideret SAVE vejledning [2011], som giver eksempler på, hvordan kommunerne i dag kan anvende principperne fra SAVE metoden til kortlægning af helheder, tematiske kortlægninger og udpegning af bevaringsværdige bygninger som grundlag for planlægning. Som en del af "bygningskultur2015" blev der gennemført en række workshops og kurser for kommunerne, ligesom Kulturarvsstyrelsen i samarbejde med Realdania gennemførte projektet "FBB og Kommunerne", hvor man gennemførte pilotprojekter med tematiske kortlægninger i forskellige kommuner.

Undersøgelsen stiller "Det Kommunale Netværk" en række spørgsmål, som kan give en indikation af, hvorvidt man i kommunerne arbejder aktivt med udpegningen, eller om arbejdet med udpegning af bevaringsværdige bygninger er "gået i stå" efter, at staten ikke længere giver økonomisk tilskud til udarbejdelsen af kommuneatlas/udpegning af bevaringsværdige bygninger.

Besvarelsene peger på

Svarene peger på, at ca. halvdelen af de adspurgte kommuner har arbejdet videre med udpegning af bevaringsværdige bygninger efter kommunesammenlægningen. Omfanget af dette arbejde er beskrevet i fritekstsvar og varierer fra lejlighedsvis vurderinger, vurderinger i forbindelse med udarbejdelse af lokalplan til større gennemgang og vurdering af samtlige bygninger i en hel kommune.

I forhold til dette skal man bemærke, at knap halvdelen [46%] af de adspurgte oplyser, at kommunen har en formuleret strategi og arbejder aktivt med at udpege bevaringsværdige bygninger i hele den nuværende kommune. Det er dog kun 11% af de adspurgte kommuner, som har afsat midler på kommunens budget til indsatsen med at udpege og registrere bevaringsværdige bygninger. En opgave, der dog godt være indeholdt i de opgaver, som løses af kommunens medarbejdere.

En stor del af kommunerne [79%] har haft samme midler på budgettet til arbejdet med udpegning og kortlægning inden for de seneste 5 år.

Fritekstsvarene viser, at der i nogle kommuner er gennemført flere større og resursekrævende projekter, som forudsætter politiske beslutninger og prioritering i forhold til økonomi – ligesom fritekstsvarene peger på, at der i andre kommuner ikke er udvikling eller aktivitet på området.

Knap halvdelen af respondenterne [43%] arbejder med tematiske registreringer [f.eks. særlige bygningstyper, eller målrettet vurdering af f.eks. landsbyer, forstæder, stationsbyer eller lignende]

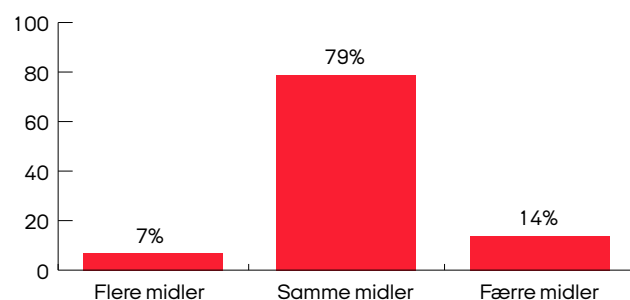
Fritekstsvarene peger også på, at en lang række kommuner fortsat arbejder aktivt med udpegning, at udpegningen primært sker med SAVE metoden og at registreringer og vurderinger er knyttet tæt til planlægningen, udarbejdelse af lokalplaner mm.

Kommunernes arbejde med de bevaringsværdige bygninger:

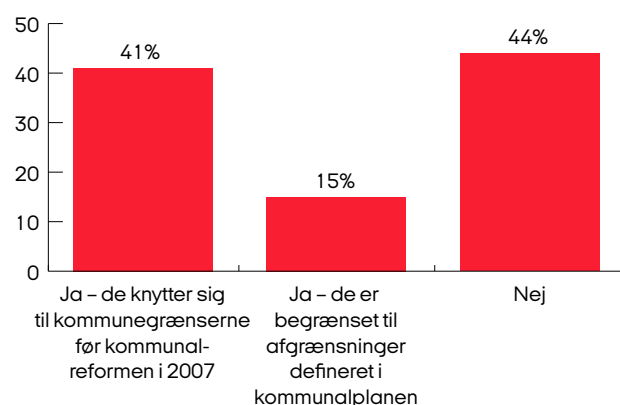
- Har kommunen en nedskrevet målsætning om at få kortlagt alle bevaringsværdige bygninger i kommunen?
- Arbejder kommunen aktivt for at få kortlagt alle bevaringsværdige bygninger i kommunen?
- Er der afsat midler på kommunens budget, som er målrettet indsatsen med at udpege og registrere bevaringsværdige bygninger i kommunen?

	Ja	Nej	Total
Har kommunen en nedskrevet målsætning om at få kortlagt alle bevaringsværdige bygninger i kommunen?	46%	54%	100%
Arbejder kommunen aktivt for at få kortlagt alle bevaringsværdige bygninger i kommunen?	46%	54%	100%
Er der afsat midler på kommunens budget, som er målrettet indsatsen med at udpege og registrere bevaringsværdige bygninger i kommunen?	11%	89%	100%

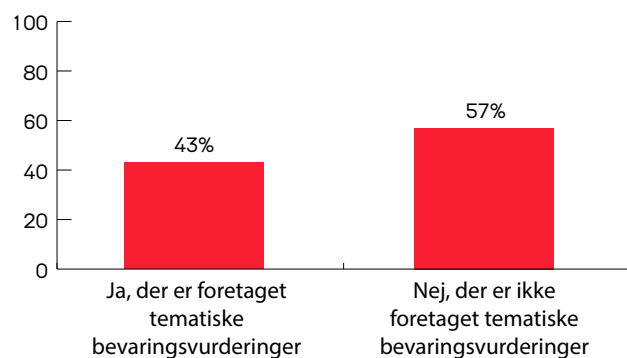
- Er der kommet flere eller færre midler til arbejdet med at udpege og registrere bevaringsværdige bygninger i kommunen, end der var for fem år siden?



- Er de bevaringsværdige bygninger begrænset til særlige geografiske områder i kommunen?



- Er der i kommunen foretaget tematiske bevaringsvurderinger af bygninger (f.eks. særlige bygnings typer, eller målrettet vurdering af f.eks. landsbyer, forstæder, stationsbyer eller lignende)?



Kommunernes arbejde med tilskud til de bevaringsværdige bygninger

Baggrund

Der er i dag ikke et samlet overblik over tilskudsmuligheder eller omfanget af tilskud til de bevaringsværdige bygninger fordelt på de enkelte kommuner.

Kommunerne kan, med udgangspunkt i Byfornyelsesloven, vælge at oprette bygningsforbedringsudvalg, der kan give tilskud til de bygninger, som anvendes til boligformål - herunder bevaringsværdige bygninger. Midlerne til bygningsforbedringsudvalg kommer fra de byfornyelsesmidlerne.

Man skal bemærke, at på finansloven 2019 er byfornyelsesrammen i årene 2019-2022 omprioriteret til en ny landsbypulje. Denne nye landsbyfornyelsesramme er lagt sammen med den tidligere pulje til landsbyfornyelse, så der nu kun er én samlet ramme til landsbyfornyelse. Omprioriteringen betyder, at de 56 ansøgningsberettigede kommuner, der er omfattet af puljen, kan få del i rammen til landsbyfornyelse. Puljen kan anvendes til bygningsforbedring, nedrivning, fjernelse af affald, indretning af byrum, kondemnering, genhusning mm.

I forhold til tilskud til de bevaringsværdige bygninger skal man være opmærksom på, at det er et krav i byfornyelsesloven, at bygningsarbejder udført med tilskud fra byfornyelsesmidlerne at "de skal sikre eller øge bygningens bevaringsværdier. Hvordan kommunerne kan arbejde med dette, er beskrevet i publikationen "Bevaringsværdige bygninger – sikring af bevaringsværdier" udgivet af Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen.

Andre muligheder for tilskud til de bevaringsværdige bygninger sker gennem lokale byfonde, der kan være organiserede på forskellig vis og have forskellige økonomiske resurser.

Der er desuden gennemført målrettede by- og landsbyprojekter i f.eks. Fredericia, Højer, Vesterende Ballum Læsø m.fl. med tilskud fra de større fonde.

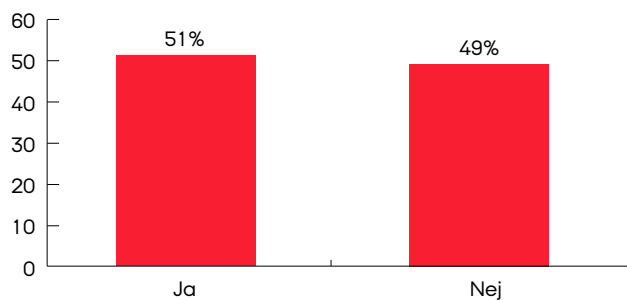
Besvarelserne peger på

Undersøgelsen viser, at i ca. halvdelen (51%) af kommunerne, kan man søge kommunen om økonomisk tilskud til bygningsarbejder på de bevaringsværdige bygninger. Undersøgelsen viser også, at halvdelen af de adspurgte kommuner anvender byfornyelsesmidlerne til dette formål.

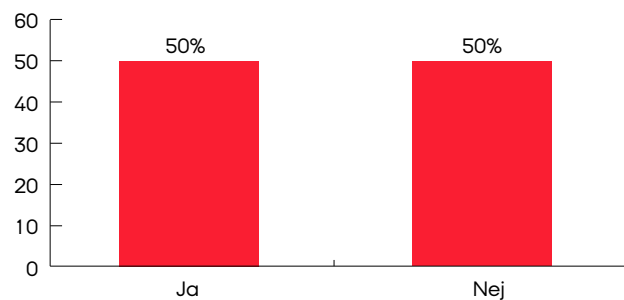
Derudover kan man i ca. 1/4 af de adspurgte kommuner ansøge om økonomisk støtte til bevaringsværdige bygninger hos f.eks. en byfond eller lignende. Disse kan dække hele kommunen, være målrettede et særligt geografisk område eller omfatte tilskud eller bistand til arkitektbistand. Byfonde kan i større eller mindre grad være knyttede til den kommunale forvaltning – f.eks. gennem en bestyrelse, hvoraf kommunale politikere eller forvaltninger kan deltage eller gennem sekretariatsbistand.

Der er en markant variation i de beløb kommunerne arbejder med som tilskud. Enkelte kommuner arbejder med store beløb til særlige geografiske områder og har 15 mio. kr. til rådighed i 2018. Andre kommuner arbejder med langt mindre (ned til 40.000 kr.). Det fremgår ikke direkte af besvarelserne, men de helt store beløb må antages at komme fra nogle af de store fondsfinansierede byprojekter.

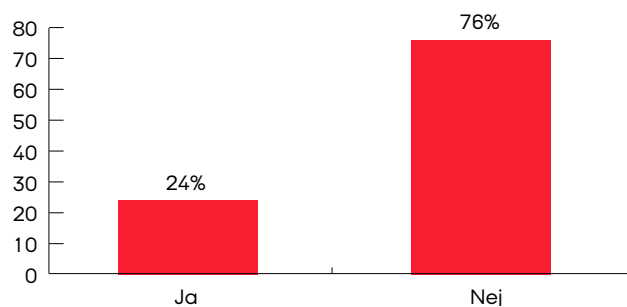
- Kan man søge kommunen om økonomisk støtte til bevaringsværdige bygninger?



- Anvender kommunen byfornyelsesmidler til de bevaringsværdige bygninger?



- Er der andre end den kommunale forvaltning man kan ansøge om økonomisk støtte til bevaringsværdige bygninger (f.eks. byfond eller lignende)?



Formidling af de bevaringsværdige bygninger, brug af databasen over fredede og bevaringsværdige bygninger og andre databaser

Baggrund

Slots og Kulturstyrelsen har oprettet og er vært for databasen "Fredede og Bevaringsværdige Bygninger" (FBB). Databasen kan tilgås af alle og indeholder BBR-oplysninger for alle bygninger i Danmark.

For de fredede bygninger kan man på FBB finde en opdateret oversigt over hvilke bygninger, der er fredet [Fredningslisten]. For de enkelte fredede bygninger indeholder FBB beskrivelser af bygningernes fredningsværdier – enten udført i forbindelse med fredningen eller også i forbindelse med fredningsgengangen [2010-2017]. Slots- og Kulturstyrelsen er ansvarlige for oplysninger om de fredede bygninger.

For de bevaringsværdige bygninger, som er lagt ind i FBB, kan man se bygningens bevaringsværdi [SAVE-værdi 1-9], samt de øvrige oplysninger, der er registreret i forbindelse med SAVE-vurderingen. De bevaringsværdige bygninger kan søges efter adresse eller efter kort.

Det er den enkelte kommunes opgave at vedligeholde, opdatere og evt. at indtaste nye vurderinger om de bevaringsværdige bygninger i databasen. De enkelte kommuner kan tilgå databasen via et kommune-login, der kan rekvireres fra Slots- og Kulturstyrelsen. FBB indeholder præcise og opdaterede oplysninger om de ca. 9.000 fredede bygninger i Danmark. FBB indeholder vurdering og beskrivelse af ca. 120.000 bygninger, som er udpegede som bevaringsværdige og ca. 355.000 bygninger, der er vurderede.

Besvarelserne peger på

Spørgsmålene om formidling af de bevaringsværdige bygninger havde til formål at belyse, i hvilket omfang kommunerne bruger og opdaterer FBB-databasen, og i hvilket omfang kommunerne formidler data om de bevaringsværdige bygninger på andre platforme.

Undersøgelsens svar viser, at kommunerne ikke har en fælles og entydig praksis og, at de formidler kommunens data om de bevaringsværdige bygninger på flere forskellige medier. Fra trykte kommuneatlas og kommunale databaser til konsulentdrevne digitale platforme samt databasen over Fredede og Bevaringsværdige Bygninger [FBB].

Undersøgelsen peger på, at FBB primært indeholder de registreringer, som er udført i forbindelse med kommuneatlas, som er blevet automatisk overført, og i lang mindre grad det arbejde, der er sket decentralt i kommunerne efterfølgende.

Undersøgelsen spørger også kommunerne, hvor ofte de opdaterer databasen. Svarene giver ikke noget entydigt billede af kommunernes praksis men viser, at nogle kommuner har faste procedurer for dette, mens andre gør det sporadisk, sjældent eller aldrig.

Af de adspurgte kommuner svarer 29%, at alle kommunens bevaringsværdige bygninger er indtastet i databasen. 62% svarer, at dele af kommunens bevaringsværdige bygninger er indtastet i databasen, og 9% svarer nej til, at alle eller dele af kommunens bevaringsværdige bygninger er indtastet i databasen.

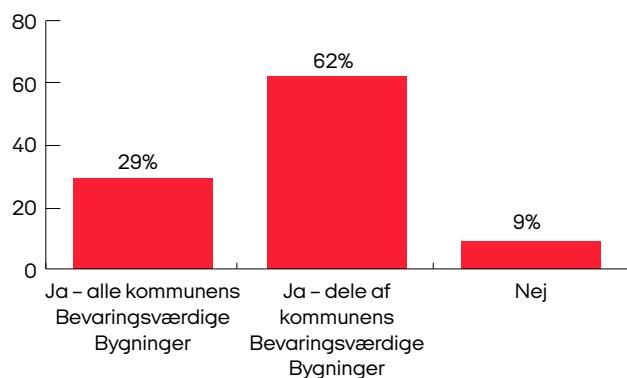
Kommunerne bruger flere forskellige databaser/hjemmesider til at give overblik over kommunens bevaringsværdige bygninger. Den mest anvendte database er Slots- og Kulturstyrelsens database for Fredede og bevaringsværdige bygninger. Den anvender 7% af de i alt 73 kommuner, der har deltaget i undersøgelsen. Kommunens egen hjemmeside anvendes af 57% af kommunerne mens 35% af kommunerne bruger andre databaser til at sikre overblikket over kommunens bevaringsværdige bygninger.

Det skal imidlertid bemærkes, at selv om 78% af kommunerne svarer, at de anvender FBB til at sikre overblik over kommunens bevaringsværdige bygninger, så er det kun i 29% af kommunerne, at alle bygninger indtastede i FBB. Tallene viser således med stor tydelighed,

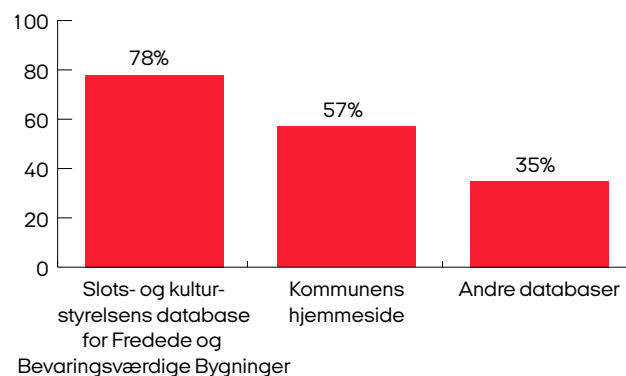
at selv om en stor andel af kommunerne anvender FBB så er det under 1/3 af kommunerne, der har indtastet alle bevaringsværdige bygninger i FBB.

På spørgsmålet om hvorfor kommunens bevaringsværdige bygninger ikke er i databasen peger overvejende del af respondenterne på at databasen er "tung" og resursekrævende at arbejde med, samt at det er vanskeligt at kombinere data med kommunens øvrige digitale data [GIS mm].

- Slots- og Kulturstyrelsen er vært for databasen "Fredede og bevaringsværdige bygninger i Danmark". Er alle eller dele af kommunens bevaringsværdige bygninger indtastet i databasen?



- Hvor finder man kommunens oversigt over de bevaringsværdige bygninger?



Kommentarer fra det kommunale netværk

I kommentarer til undersøgelsen svarer medlemmerne af det kommunale netværk, der til dagligt arbejder med udpeging og forvaltning af de bevaringsværdige bygninger på fem spørgsmål om arbejdet med de bevaringsværdige bygninger:

- Hvad er de største udfordringer for arbejdet med de bevaringsværdige bygninger set fra et kommunalt perspektiv?
- Hvilke interne initiativer i kommunen vil kunne medvirke til at løse disse udfordringer?
- Hvilke eksterne initiativer vil kunne medvirke til at løse disse udfordringer?
- Hvad ser du som det største potentiale for kommunen ved at arbejde med de bevaringsværdige bygninger?
- Har I gjort jer særlige erfaringer fra arbejdet med de bevaringsværdige bygninger, der kan være interessante for andre kommuner?

I det følgende opsummeres generelle temaer i besvarelserne sammen med et udvalg af besvarelserne.

Hvad er de største udfordringer for arbejdet med de bevaringsværdige bygninger set fra et kommunalt perspektiv?

Gennemgående temaer i kommentarerne.

- Manglende viden og kunne om byggeskik og materialer, istandsættelse og vedligeholdelse både hos husejere og håndværkere
- Manglende forståelse for de eksisterende bygningers bevaringsværdier og manglende registrering
- Manglende eller ikke tilstrækkelig lovgivning

- Manglende politisk vilje og økonomiske resurser til registrering og udpeging af de bevaringsværdige bygninger

Udvalgte svar fra medlemmerne af Det Kommunale Netværk:

- Udfordringen er at fastholde forståelsen for den lokale byggeskik – bl.a. ved ejerskifter. At der ved byggearbejder benyttes håndværksmæssige kompetencer, der har kendskab til den lokale byggeskik
- Udfordringen er manglende lokal- og landspolitisk prioritering af arbejdet. Der mangler stærkere lov-hjemmel i fredningsloven, planloven og måske endda byggeloven vedr. bevaringsværdige bygninger
- Udfordringen er at fastholde forståelsen for den lokale byggeskik – bl.a. ved ejerskifter. At der ved byggearbejder benyttes håndværksmæssige kompetencer, der har kendskab til den lokale byggeskik
- Udfordringen er at fastholde og højne bevaringsværdier i bevaringsværdige bygninger, som ikke er omfattet af lokalplan med bevaringsbestemmelser. At opnå fælles retning og evt. forståelse for værdien af bevaringsværdige bygninger og kulturmiljøer i hele den kommunale organisation
- Udfordringen er, at det er et uoverskueligt stort arbejde at registrere. Derudover er det et stort arbejde at vedligeholde data. Ressourcer til det prioriteres ikke
- Ufuldstændig kortlægning/registrering af de bevaringsværdige bygninger giver uensartet grundlag for f.eks. sagsbehandling
- At hjemlen til at sikre bygningerne ikke er der. Meget betydende byggearbejder kræver ikke byggetilladelse, så kommunen når ikke at opdage arbejder inden, at de er gennemført

Hvilke interne initiativer i kommunen vil kunne medvirke til at løse disse udfordringer?

Gennemgående temaer i kommentarerne:

- Oplysning, arkitekturpolitik, styrket dialog i byggesagsbehandling med udgangspunkt i bevaringsværdierne og potentialet
- Større sammenhæng mellem udpegning af kulturmiljø, udpegning af bevaringsværdige bygninger og bevarende lokalplaner
- Systematisk kortlægning og udpegning af bevaringsværdige bygninger og løbende opdatering
- Øget politisk og økonomisk prioritering og fokus på kulturarven på tværs af de kommunale forvaltninger

Udvalgte svar fra medlemmerne af Det Kommunale Netværk:

- Fortsat fokus på den forebyggende rådgivning/den tidlige dialog i byggesagsbehandlingen. Dialog med ejere, brugere, interesseforeninger
- Styrkelse af internt netværk blandt embedsmænd på tværs af forvaltningerne, f.eks. for at etablere et mere helhedsorienteret og strategisk fokus på bygningsarv/kulturarv, hvor bevaringsarbejdet sættes i relation til f.eks. kulturformidling og turismeindsats
- Det pædagogiske arbejde i at forklare borgerne vigtigheden i de bevaringsværdige bygninger. At forklare dem hvad der er tilladt og ikke tilladt, og hvorfor
- At opnå fælles retning og evt. forståelse for værdien af bevaringsværdige bygninger og kulturmiljøer i hele den kommunale organisation
- Landsbyråd og borgere som medspiller i forbindelse med områdefornyelse? nøglebegreber som identitet, værdier, bedre bosætning
- Vedvarende information, oplysning og dialog med politikere og borgere

Hvad ser du som det største potentiale for kommunen ved at arbejde med de bevaringsværdige bygninger?

Gennemgående temaer i kommentarerne:

- Grundlag for øget turisme og vækst
- Grundlag for øget lokal stolthed, livskvalitet og identitet
- Grundlag for øget bosætning

Udvalgte svar fra medlemmerne af Det Kommunale Netværk:

- Specielt udnyttelsen af overflødiggjorte bygninger har et stort potentiale
- Værdiskabelse – bygningskulturen er vigtig for at bevare og fastholde byers, landsbyers og landskabers særlige karakter og derved gøre alle områder attraktive at bosætte sig i
- Der er et turismepotentiale i at have en helstøbt bevareret bymidte, ligesom det at have et helstøbt miljø også giver byer identitet og gør det spændende at bo der
- At generere/styrke lokal viden/ejerskab/stolthed over den bygningsarv, som findes på forskellige steder rundt om i kommunen. I sidste ende kan det bidrage positivt til bosætning, turisme mm
- Der burde sættes meget mere fokus på bygningskulturarv. Det er en kvalitet, som handler om identitet og stolthed
- Som udkantskommune vil det være en rigtig god måde at ændre et image om forfald og jammerlighed, til stor positiv overraskelse, for dem der våger sig herud. – Den gode historie til venner og bekendte når de kommer hjem. "Wau, i skulle se den by!! Det er SÅ smuk en historisk by! Ren charme!" Få den lokale stolthed igen. Det er nemmere at trække både turister og nye borgere til med tanken om "Dragør", "Gl. Skagen" og "Ribe" end det er til byen med total mangel på vedligehold, og/eller vedligehold og ombygning, der tager charmen fra byen/gaden

Har I gjort jer særlige erfaringer fra arbejdet med de bevaringsværdige bygninger, der kan være interessante for andre kommuner?

Gennemgående temaer i kommentarerne:

Vi har gode erfaringer med

- At arbejdet tager udgangspunkt i grundige registreringer af bevaringsværdier
- At registreringer geokodes og formidles på alternative platforme
- At forklare hvorfor bygninger er bevaringsværdige
- At arbejde med økonomisk tilskud til de bevaringsværdige bygninger
- At arbejde med temalokalplan med fokus på både bevaring og fornyelse
- At forklare hvordan man udfører konkrete byggetekniske løsninger, der understøtter bevaringsværdierne
- At samarbejde og være i dialog med både borgere og foreninger, museer m.fl.
- At dialog og snak med ejere/borgere er virkelig vigtig i forhold til at passe godt på bygningerne.
– Samarbejdet med lokalhistoriske foreninger kan være med til at løfte arbejdet i forvaltningen"

Udvalgte svar fra medlemmerne af det kommunale netværk:

- Den tidlige dialog i byggesagsbehandlingen kan skabe forståelse for den lokale byggeskik. De juridiske lokalplanbestemmelser er nødvendige som "sikkerhedsnet" – men ikke der der startes...
- Erfaring fra arbejde med bevarende lokalplan: Vigtigt at overveje grundigt, hvor "snittet lægges" – hvor restriktiv er det realistisk at være netop hér [f.eks. i udkantsområde]? Der skal være politisk opbakning til at kunne håndhæve det efterfølgende...

- Hm nej. Kun at borgerne viste sig at være meget mere positive og interesserede end vores politikere frygtede og forventede
- I planen for midtbyen arbejdede vi meget med byggestile og det gav en god forklarings model ifht. hvorfor det er vigtigt, at bevare de umiddelbart små og ubetydelige historicistiske huse som udgør hovedparten af bygningerne i bymidten
- Ja, men det er et langt sejt træk for at vende folks bevidsthed til at være opmærksom på de bevaringsværdige bygninger. Vi kan mærke at flere har viden om bygningerne og ønsker at gøre det bedste. Det ses især ved at håndværkerne gerne vil gøre det ordentligt. Ejendomsmæglerne efterspørger ligeledes til værdien og i fbb, samt hvad man så må
- Ja, vi samler på erfaringspriser og materialesamlinger og konstruktive løsninger, f. eks. forsækning af undertag – en samlet vejledning ville være en god ting
- Jo grundigere bygningerne er registreret, jo nemmere bliver det at håndhæve bevaringsbestemmelser og formidle dem til borgerne
- Skitser og vejledning ved ombygninger har i flere tilfælde haft god effekt. De tidligere byfornyelsesmidler/bygningsforbedringsudvalg/økonomisk støtte havde selvfølgelig også god effekt. Temalokalplan, arkitekturpolitik, faglighed, fokus på "bevaring og fornyelse", hjælper med at finde "mulighedsrummet" hvor bevaringsværdi opretholdes, og der samtidig er plads til arkitektonisk fornyelse
- Vi er pt. i gang med at udvikle et registreringssystem udenom FBB, men med udgangspunkt i SAVE-metoden. Systemet geokodes, således at registreringer ikke følger et varierende bygningsnummer i BBR. Der er dog stadig et link til BBR, således at der er nemt og intuitivt. Registreringen foregår via iPad i marken, således at der kan tages billeder på stedet. Nødvendige oplysning fx tidl. save-registrering kan findes på kommunens weblager

Undersøgelsens spørgsmål

I forbindelse med undersøgelsen har vi stillet medlemmerne af "Det Kommunale Netværk" følgende spørgsmål

1. Antal bevaringsværdige bygninger:

- Hvor mange bygninger er der i alt i kommunen?
- Hvor mange bygninger i kommunen er juridisk udpegede som bevaringsværdige (fx i kommune- eller lokalplan, i en ældre byplanvedtægt, i en tinglyst bevaringsdeklaration eller udpeget af Slots- og Kulturstyrelsen)?
- Hvor mange bygninger i kommunen er vurderede som bevaringsværdige (dvs. en faglig vurdering, der ikke er medtaget i kommune- eller lokalplan eller i øvrigt omfattet af forholdene i spørgsmålet ovenfor)?

2. Kommunernes arbejde med de bevaringsværdige bygninger:

- Har kommunen en nedskrevet målsætning om at få kortlagt alle bevaringsværdige bygninger i kommunen?
- Arbejder kommunen aktivt for at få kortlagt alle bevaringsværdige bygninger i kommunen?
- Er der afsat midler på kommunens budget, som er målrettet indsatsen med at udpege og registrere bevaringsværdige bygninger i kommunen?
- Er der kommet flere eller færre midler til arbejdet med at udpege og registrere bevaringsværdige bygninger i kommunen, end der var for fem år siden?
- Er de bevaringsværdige bygninger begrænset til særlige geografiske områder i kommunen?
- Er der i kommunen foretaget tematiske bevaringsvurderinger af bygninger (f.eks. særlige bygningstyper, eller målrettet vurdering af f.eks. landsbyer, forstæder, stationsbyer eller lignende)?

- Er bygningerne i din kommune (eller dele af den) blevet registreret/vurderet i et af de tidligere kommune-, kulturmiljø- eller kulturarvsatlas?

3. Kommunernes arbejde med tilskud til de bevaringsværdige bygninger:

- Kan man søge kommunen om økonomisk støtte til bevaringsværdige bygninger?
- Er der andre end den kommunale forvaltning man kan ansøge om økonomisk støtte til bevaringsværdige bygninger (f.eks. byfond eller lignende)?
- Anvender kommunen byfornyelsesmidler til de bevaringsværdige bygninger?

4. Formidling af de bevaringsværdige bygninger, brug af FBB og andre databaser:

- Slots- og Kulturstyrelsen er vært for databasen "Fredede og bevaringsværdige bygninger i Danmark". Er alle eller dele af kommunens bevaringsværdige bygninger indtastet i databasen?
- Hvor ofte opdateres databasen?
- Hvornår blev databasen sidst opdateret?
- Hvorfor er kommunens bevaringsværdige bygninger ikke i databasen?
- Hvor finder man kommunens oversigt over de bevaringsværdige bygninger?

Endelig har vi bedt medlemmerne fra det kommunale netværk om at pege på hvilke udfordringer de ser for arbejdet med de bevaringsværdige bygninger – og hvilke råd de vil give.